

DEMOGRAFSKI TRENDOWI U HRVATSKOJ, SINJU, TRILJU...

ALARMANTNI ZNAKOVI UPOZORENJA

„CIVILIZACIJA SMRTI ISPRED KULTURE ŽIVOTA“

- **Gdje smo danas?**

Hrvatski demografi upozoravaju već odavno na problem smanjivanja broja hrvatskog stanovništva, sve veće starenje, brojnije umiranje nego rađanje i sve obilnije iseljavanje koji su posebno izraženi u posljednjih 20-tak godina.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) prirodno kretanje stanovništva za 2014.g. Hrvatska je zbog depopulacije izgubila 21 493 stanovnika, prirodnim prirastom (-11 273) i migracijskim saldom (-10 220).

Eurostat je objavio da je Hrvatska samo 2013.g. izgubila 15,4 tisuća ljudi, što zbog umiranja, što zbog iseljavanja. Po preliminarnim podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) u Hrvatskoj je 2013.g. 10 447 osoba rođeno manje nego je umrlo, a prošle 2014.g. manje se rodilo nego umrlo 11 273 osoba. Izgubili smo grad veličine Knina, Sinja ili Trogira, više od primjerice stanovništva Poreča ili našeg Trilja. Preporuka je hrvatskih demografa (pogotovo vidi prof. dr. Anđelko Akrap) da se treba voditi izrazito pronatalitetna i redistribucijska demografska politika. Sve je više onih koji govore da je situacija tako loša da se mora razmišljati o imigracijskoj politici odnosno dovodenju mladih ljudi iz zemalja koje gospodarski stoje lošije od Hrvatske, ali čak ni to ne može riješiti problem bez bolje i poticajnije unutarnje demografske politike.

Zbog iznimno alarmantne demografske situacije u cijeloj Republici Hrvatskoj pa tako i na prostoru grada Trilja smatramo da su pomoći za novorođene (1.,2. i svako sljedeće dijete) poželjni potezi ne samo na razini simbolike nego i zbog opće socijalno-gospodarske situacije. Demografski stimulans i posvećivanje pažnje održanju obitelji (**FAMILY FRIENDLY**) i pozitivnom odnosu prema životu i rađanju odaslala bi se poruka drugim jedinicama lokalne samouprave i drugim instancama vlasti da se zbog depopulacije i izumiranja našeg naroda što prije i što više poradi na iznalaženju pozitivnih rješenja u oživljavanju i sprečavanju negativnih trendova te zamjenom „civilizacije smrti“ i umiranja, „civilizacijom života“ i rađanja.

Molimo da se zauzimanje za status majke odgojiteljice ne smatra dodatnim troškom i socijalnim davanjima nego ulaganjem sa dodanom vrijednošću koju nijedna ekonomska i fiskalna mjera ne može zamijeniti niti u vrijednosti nadići.

- **Zadnji demografski podaci**
GRAD TRILJ

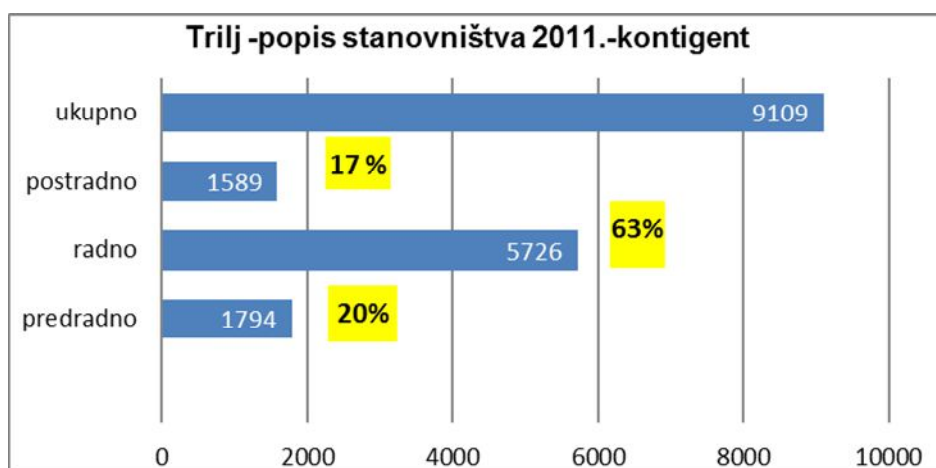
Prema popisu stanovništva grad Trilj je **2011. g.** imao **9 109** stanovnika, a od zadnjeg popisa 2001.g. izgubio je 1690 stanovnika (ili 15,6%) i na taj način se uklapa u opću sliku cijele Republike Hrvatske koja je na zadnjem popisu pokazala pad broja stanovništva. (graf 1.)
Gradska naselja: Gradu Trilju pripada 26 naselja i to su: Bisko(397), Budimir(106), Čačvina(93), Čaporice(389), Gardun(83), Grab(546), Jabuka(306), Kamensko(107), Košute(1740), Krivodol(2), Ljut(5), Nova Sela(139), Podi(13), Rože(32), Strizirep(31), Strmendolac(181), Tijarica(374), Trilj(2076), Ugljane(398), Vedrine(851), Velić(288),

Vinine(24), Vojnić Sinjski(577), Voštane(42), Vrabač(218) i Vrpolje(93).



Graf 1. Izvor DZS-2011.g.-broj stanovnika na području grada Trilja

Bazen radno sposobne populacije bi izgledao kako slijedi :



Graf 2.- kontigent stanovništva prema DZS -obrada autora na osnovu podataka iz popisa stanovništva 2011.g

Veličina radnog kontigenta najvažnija je determinanta aktivnog stanovništva, jer čini fiziološki okvir iz kojega se izdvaja radna snaga. Od 1991. udio radnog kontigenta u ukupnom stanovništvu opada zbog ubrzanog starenja, te 2011. godine iznosi 63,9%. Radni kontigent zahvaćen je procesom starenja i to će utjecati na njegovo smanjivanje, čime se ugrožava demografski okvir radnih resursa gospodarstva.

Stanovništvo (ljudi) je temeljni čimbenik društvenog, gospodarskog i kulturnog života svake društvene zajednice. Prema popisu stanovništva iz 2011.g. u gradu Trilju živi 9 109 stanovnika, odnosno 2% stanovništva SD županije.

Kao što smo već rekli, **na posljednjem popisu zabilježen je pad za 1.690 stanovnika (15,6 %).** Na razini Hrvatske zabilježen je pad za 152.571 stanovnika 3,43 %, pri čemu se razlika mora pripisati i različitoj metodologiji popisa.

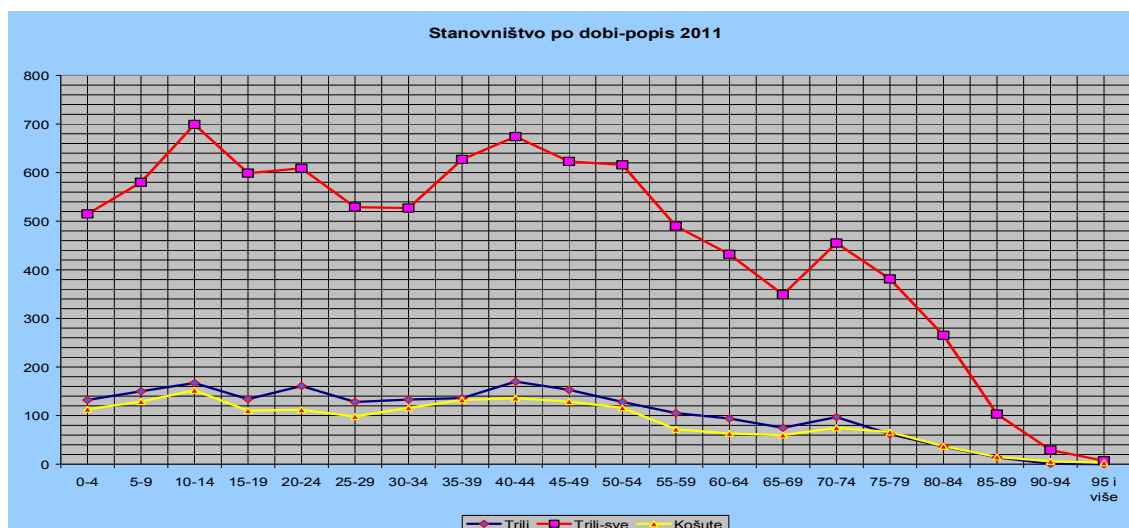
Zanimljiv detalj da su tri najbrojnije generacije rođene u jednakim vremenskim razdobljima na području Trilja koje sam nazvao „**30-to godišnji znak**“-vrijeme demografskog rasta:

a) 1937-1941, (455)

b) 1967-1971, (674)

c) 1997-2001, (699)

Uočljiv je pad broja živorođene djece u zadnjih deset godina, a ako ne bude značajnih demografskih poticajnih mjera i zaokreta u politici prema obitelji i životu, prije svega u pozitivnom odnosu prema rađanju, ženama, djeci, braku (zajednici između muškarca i žene) kao najvažnijoj instituciji u društvu osuđeni smo na propast ali vlastitom zaslugom i zabludom. Obitelj treba imati posebnu skrb na svim razinama društvenih politika. U ovom zadnjem popisu sve su županije na području Republike Hrvatske imale negativni prirodni prirast, odnosno veći broj umrlih od živorođenih. **Ovaj zabrinjavajući i veliki problem zapravo bi trebao biti u prioritetu političkih ciljeva na državnoj i na lokalnoj razini.**



Graf 3. Raspodjela po dobi u dva najveća naselja i ukupno u svim naseljima koji pripadaju Trilju

Prosječna starost prema zadnjem popisu na području grada Trilja iznosi **39,5** godina, dok je prosjek u SD županiji 40,8 godina, a na razini cijele Republike Hrvatske prosječna starost je 41,7 godina. Žena u fertilnoj dobi (zrelost za rađanje-od 15 do 49 god.) je 1.922 od toga žena od 20-29 god. (koje se smatra najboljim razdobljem rađanja za zdravlje žene i djeteta) bilo je 521. Opća stopa fertiliteta u Trilju je 42,7 dok je to na razini Hrvatske 40,4.

GRAD SINJ

Grad Sinj kao jedinica lokalne samouprave u zadnja tri popisna razdoblja bilježi pad broja stanovnika što je vidljivo iz grafikona. Sami grad Sinj kao naselje na zadnjem popisu 2011.g. je imao 11.478 stanovnika.

Sinj (naseljeno mjesto)

Broj stanovnika po popisima ^[1]															
1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011
2.058	2.243	2.649	2.831	3.224	3.608	3.633	3.720	3.683	4.444	5.487	6.931	9.177	11.378	11.468	11.478

Napomena: U 1981. povećano za naselje Podvaroš koje je prestalo postojati i za koji sadrži podatke od 1857. do 1971. U 1991. povećano za dio područja naselja Brnaze i Glavice, gdje je i sadržan dio podataka od 1857. do 1981. U 1869, 1921. i 1931. dio podataka sadržan u naselju Brnaze

Grad Sinj

Broj stanovnika po popisima ^[1]															
1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011
7.600	8.256	9.025	10.089	11.543	13.205	13.770	14.829	15.526	16.864	18.687	20.598	23.849	25.985	25.373	24.826

Napomena: Nastao iz stare općine Sinj. U 1869. dio podataka sadržan je u općini Hrvace.

OPĆINA OTOK

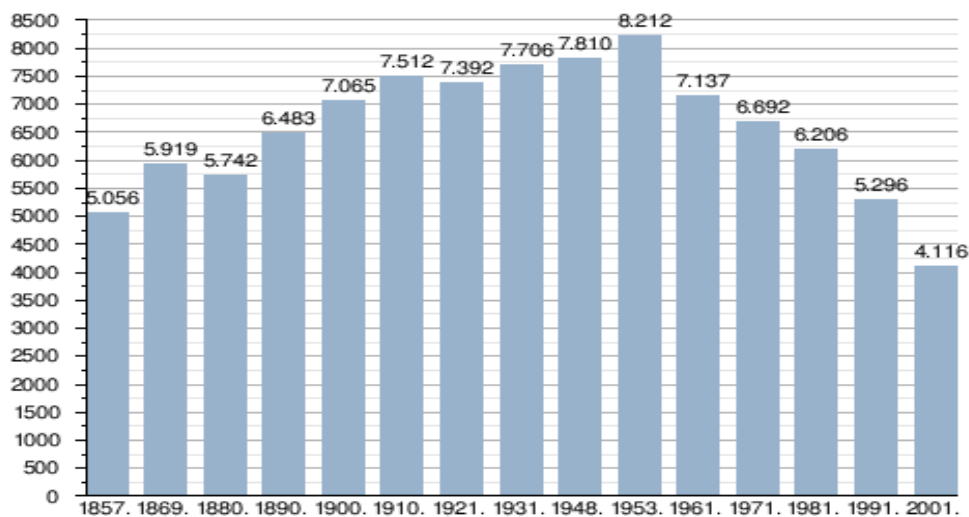
Općina Otok (čine je naselja : Gala, Korita, Otok, Ovrnja, Ruda i Udovičići) također u zadnje vrijeme bilježi pad broja stanovnika:

- ✓ 1991- 5.428 stanovnika
- ✓ 2001-5.782 stanovnika
- ✓ 2011-5.474 stanovnika

OPĆINA HRVACE

Općinu Hrvace čine naselja: Dabar, Donji Bitelić, Gornji Bitelić, Hrvace, Laktac, Maljkovo, Potravlje, Rumin, Satrić, Vučipolje i Zasiok.

Općina Hrvace sa svim naseljima već duži niz popisnih razdoblja bilježi konstantan pad broja stanovnika što je vidljivo iz donjeg grafikona.

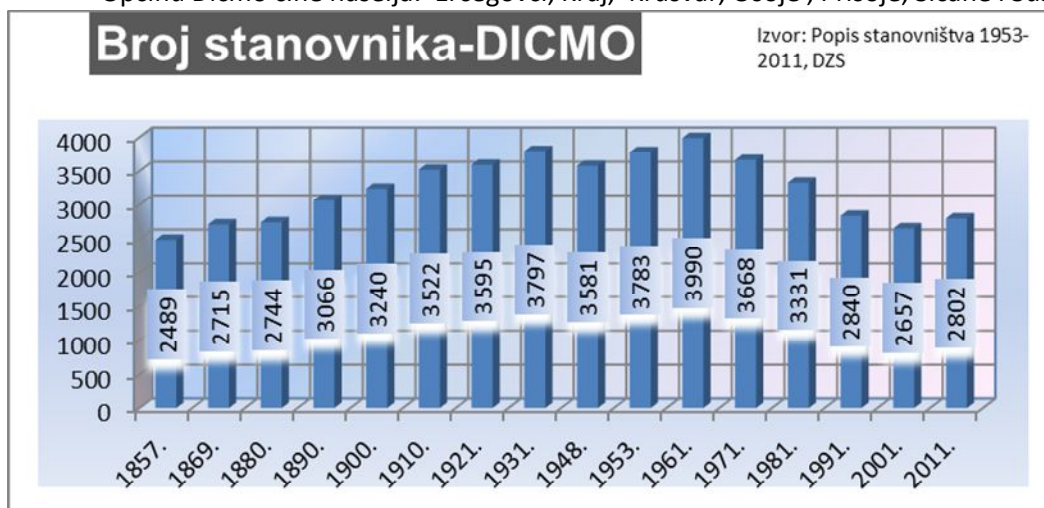


Izvor - Državni zavod za statistiku

Graf 5 . Izvor DZS-2011.g.-broj stanovnika na području općine Hrvace

OPĆINA DICMO

Općinu Dicmo čine naselja: Ercegovci, Kraj, Krušvar, Osoje, Prisoje, Sičane i Sušci.



Graf 6. Izvor DZS-2011.g.-broj stanovnika na području općine Dicmo

DEMOGRAFSKI SLOM –KAKO DALJE ?

Demografski slom je počeo 1998.g. i od tada Hrvatska bilježi stalni negativni trend odnosno veći broj umrlih od rođenih, a najveći negativni saldo od tada smo imali 2003.g. sa minusom od (-12.907) osoba. **Kad se prate demografska kretanja nekoliko desetljeća unatrag prema dostupnim podacima lako su uočljive „crne točke“ odnosno vremena zatiranja slobode, gubitka vjere, represije ili poznatijim nazivom vremena „kulture smrti“. Isto tako su lako uočljivi „svijetli trenuci“ kad se budila vjera, optimizam, sloboda i kad smo se priklanjali „kulturi života“.**

Za prirodnu reprodukciju stanovništva stopa fertiliteta trebala bi iznositi 2.1, a Hrvatska je 2000 g. imala stopu fertiliteta 1.36. U pogledu stope fertiliteta cijela Europa stoji dosta nepovoljno. Prosječna je stopa fertiliteta u Europi 2000. godine bila 1,5. Na razini ili iznad proste reprodukcije stanovništva bili su jedino Island (2,08) i Turska (2,50), dok su sve druge zemlje bile ispod te razine.

Dosta je europskih zemalja s nižim stopama totalnog fertiliteta od naše. Najnižu je stopu fertiliteta 2000. godine imala Armenija (1,11), zatim Češka (1,14), Rusija (1,21), Italija (1,23), Španjolska (1,24) itd. Primjera radi, susjedna je Slovenija 2000. godine imala stopu fertiliteta 1,26.

Živorodeni prema redu rođenja na području Cetinskog kraja u par proteklih godina:

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u Trilju je bilo 84 novorođene djece, umrlih je bilo 99, a prirodni prirast je -15.

Podaci za 2013.g. prema zadnjem izvješću DZS u Trilju je bilo 98 novorođene djece, umrlih je bilo 120, a prirodni prirast je -22.

Godina\dičete	ukupno	1.dičete	2.dičete	3. i sljedeće
Trilj 2014.g.	84	26	23	35
Trilj 2013.g.	98	40	26	32
Trilj 2012.g.	96	41	28	27
Trilj 2011.g.	83	33	26	22
Trilj 2010.g.	105	33	36	36
Trilj 2009.g.	98	34	22	40
Prosječ	94	35	27	32

Tablica 1. Živorodeni i prema redoslijedu rođenja na području gradova i općina Cetinskog kraja. Izvor DZS

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u SINJU je bilo 232 novorođene djece, umrlih je bilo 235, a prirodni prirast je -3.

Godina\dijete	ukupno	1.dijete	2.dijete	3. i sljedeće
SINJ 2014.g.	232	98	89	45
SINJ 2013.g.	224	94	88	42
SINJ 2012.g.	251	104	88	59
SINJ 2011.g.	230	110	74	46
SINJ 2010.g.	261	106	102	53
Prosjek	240	102	88	49

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u OTOKU je bilo 53 novorođene djece, umrlih je bilo 66, a prirodni prirast je -13.

Godina\dijete	ukupno	1.dijete	2.dijete	3. i sljedeće
OTOK 2014.g.	53	20	18	14
OTOK 2013.g.	56	22	16	18
OTOK 2012.g.	70	23	28	17
OTOK 2011.g.	53	18	21	14
OTOK 2010.g.	67	24	22	21
Prosjek	60	21	21	17

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u HRVACAMA je bilo 31 novorođene djece, umrlih je bilo 54, a prirodni prirast je -23.

Godina\dijete	ukupno	1.dijete	2.dijete	3. i sljedeće
HRVACE 2014.g.	31	10	11	10
HRVACE 2013.g.	23	10	10	3
HRVACE 2012.g.	33	12	4	7
HRVACE 2011.g.	30	14	8	8
HRVACE 2010.g.	48	22	12	14
Prosjek	33	14	9	8

Podaci za 2014.g. prema izvještaju DZS u DICMU je bilo 26 novorođene djece, umrlih je bilo 34, a prirodni prirast je -8.

Godina\dijete	ukupno	1.dijete	2.dijete	3. i sljedeće
DICMO 2014.g.	26	8	12	6
DICMO 2013.g.	23	9	7	7
DICMO 2012.g.	28	12	11	5
DICMO 2011.g.	29	11	7	11
DICMO 2010.g.	32	10	10	12
Prosjek	28	10	9	8

Kada sve zbrojimo i oduzmemo jasno će se uočiti da je prirodni prirast u Cetinskom kraju (Sinj , Trilj, Otok , Hrvace i Dicmo) negativan i iznosi **-62**.

Podaci pokazuju da smo izgubili dva puna razreda djece i da nam životne energija nestaje.

- **Demografska katastrofa povod i prilika**

Demografska katastrofa, koja sve očitije prijete Hrvatskoj, nije bila niti je sada dovoljan povod da se postigne konsenzus o ostvarivoj populacijskoj politici i strategiji, premda je očito da svaki dan i godina kašnjenja nužno donosi još mračniju hrvatsku demografsku perspektivu. Gotovo sve političke stranke na lokalnoj i državnoj razini zakazale su ozbiljno u definiranju vizije i u donošenju relevantnih i kompetentnih strategija i odluka koje bi usmjerile Hrvatsku prema stvarno boljoj budućnosti. O tim pitanjima ne samo da nije bilo niti ima sada konsenzusa, nego nema ni pokušaja da se do njega dođe.

Sve gospodarske strategije, svi planovi i stručni studiji, svi zakoni i sva pravila su uzalud ako se pitanje života naroda stavlja u drugi , treći ili nikakav plan. Pitanje demografije i života u Hrvatskoj je svim politikama na zadnjem mjestu što je svakom dobronamjernom promatraču današnje politike posve jasno. Kome nije jasno taj ima druge planove i slijep je za zajedničko dobro. Svatko bi se trebao upitati koliko je do mene i mog slijepila, a koliko do onih slijepaca kojima dajemo da nas vode.

Zvono za uzbunu je odavno odzvonilo ali osim slijepih u politici mi smo svjedoci i gluhih pa nam u toj kombinaciji ne gine samo „ njihov“ boljitak ili ćemo reći da je vrijeme pustih priča i naklapanja prošlo i da nama ova politička (lijevo –desna) klackalica nije više zabavna i da je vrijedna povijesne ropotarnice zajedno sa svojim akterima kojima je samo do njih i njihovih probitaka.

Miljenko Marić, prof.

Udruga obitelji s četvero i više djece Cetinskog kraja